DOI: 10.31648/pw.11458

Arkadiusz Dudziak
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-5397-4023
University of Warmia and Mazury

WIDEO O UKRAIŃSKIEJ GÓRALCE KARPACKIEJ JAKO PRZYKŁAD EFEKTYWNOŚCI KOMUNIKOWANIA W SERWISIE YOUTUBE

Video about a Ukrainian Carpathian highlander as an example of the effectiveness of communication on YouTube

Abstract: The article was inspired by the popularity on YouTube of a Ukrainian woman, Maria Dmitroniak, a resident of the Carpathian village of Dzembronia. One of the videos about this woman's everyday life and cooking has received over 14.5 million views since 2022. The Food Around The World channel has become an example of the effectiveness of audiovisual communication on YouTube. The film about the Ukrainian highlander took on the characteristics of an axiological message. The article describes the online reception of the film. The most representative comments of YouTube users were subjected to axiological analysis. The reception of this video on YouTube creates an axiosphere in which not only aesthetic, but also ethical and even religious values are manifested.

Keywords: communication effectiveness, aesthetic subject, aesthetic values, axiological analysis, content reception, axiological message, YouTube

1. Uwagi wstępne

Inspiracją do podjęcia prezentowanych badań stały się rozważania A. Kiklewicza nad estetycznymi aspektami komunikowania artystycznego (Kiklewicz 2023). Intencją przeprowadzonych badań empirycznych było zweryfikowanie estetycznych ustaleń teoretycznych autora na podstawie analizy recepcji treści w YouTube, tzn. autentycznych wypowiedzi użytkowników serwisu w ich komentarzach o charakterze aksjologicznie oceniającym.

Teoretyczną podstawą prezentowanych refleksji stały się dwie koncepcje filozoficzne: 1) komunikacja społeczna jako element antroposfery dotyczy zasady koniecznego minimum aksjologicznego (pewnego optimum aksjologicznego człowieka), tj. faktu, że w określonym stopniu wartości decydują o ludzkich zachowaniach i kierunku rozwoju (Gołaszewska 1994, 39-42, 275); 2) treścią komunikacji społecznej jest to, co nieobojętne aksjologicznie, czyli podmioty komunikują w takiej tematyce, której przypisują jakąś miarę wartości (Krzeszowski

1999, 12-14; Laskowska 1992, 20; 2008, 219-226; Leszczak 2002, 122; Puzynina 1992, 118; 2013, 70; Wrześniowska-Pietrzak 2007, 48-59).

Druga z wymienionych koncepcji jest bliska założeniu panaksjologizmu, wedle którego:

> miara wartości przysługuje każdemu elementowi rzeczywistości – zarówno natury przyrodniczej, jak też ze świata człowieka (np. wytworom). I tak każde działanie ludzkie z jakąś wartością jest związane i oceniane ze względu na określony system wartości. Nie istnieje nic, co byłoby aksjologicznie obojętne (Gołaszewska 1994, 275).

Korzystając z aksjologicznych ustaleń M. Gołaszewskiej, przyjęto teoretyczne założenia, że treści komunikowane dotyczą czterech sposobów przejawiania się wartości: 1) jako faktów, czyli procesów doznaniowych w związku z doświadczaniem wartości; 2) jako przeżyć natury etycznej lub estetycznej; 3) jako możliwości; 4) jako potencjalnych, nierozpoznanych jakości aksjologicznych (Gołaszewska 1994, 12 i n.). W nawiązaniu do filozoficznego ujęcia słów wymienionej badaczki podczas dokonywanych analiz respektowano podział na następujące rodzaje wartości:

- ontologiczne: wartości biotyczne (witalne), będące koniecznym warunkiem istnienia antroposfery;
- epistemologiczne: wartości poznawcze (prawda w sensie poznawczym);
- aksjologiczne: wartości etyczne, estetyczne, ideologiczne; ważne idee, które tworzą znaczące obszary antroposfery;
- antropologiczne: wartości osobowe, np. osoba, osobowość, zachowania i dążności rozwojowe człowieka (Gołaszewska 1994, 249).

W ramach aksjologicznych badań recepcji przyjęto dotychczasowe sposoby rozumienia terminu *wartość* w polskiej filozofii i psychologii społecznej:

- wartość jako idea ogólna, mająca doniosłe znaczenie w antroposferze (Gołaszewska 1994, 259);
- wartość jako to, co być powinno – istota ludzkich dążeń, cel, przedmiot pożądania (Starzyńska-Kościuszko 2003, 141);
- wartość jako to, co jest ważne, znaczące, liczące się, korzystne (Ostasz 2009, 17);
- wartość jako to, co ma jakości (względnie cechy) aksjologicznie doniosłe (Kamiński 1989, 298-299);
- wartość jako to, do czego się dąży ze względu na dobro, użyteczność;
- wartość jako to, czego się unika, gdyż jest to złe, szkodliwe etc. (Wojciszke 1988,7);
- wartość jako cel do osiągnięcia bądź reguła właściwego postępowania (Domurat 2009, 13);
- wartość jako czynnik motywacyjny postaw, sterujący ludzkim zachowaniem (Oleś 1989, 26-30);

- wartość jako przekonania w zakresie pożądanych stanów rzeczy, mające wpływa na zachowania i oceny (Schwartz 1992, 1-65; Schwartz | Bilsky 1987, 550-562).

Ponadto kierowano się medioznawczym przekonaniem, że pogłębione studia nad recepcją treści w sieci służą wzbogaceniu naukowej wiedzy o mediach internetowych (w tym przypadku o serwisie YouTube), a dotyczą m.in. następujących zagadnień:

- jak są „czytane" treści?
- jak są nadawane znaczenia owym treściom przez użytkowników sieci?
- jakie funkcje spełniają treści sieciowe dla ich odbiorców? (Ferenc | Olechnicki 2008, 15).

2. Założenia metodologiczne

Niniejsze rozważania są reprezentatywne dla nauk o komunikacji społecznej i mediach. Przeprowadzone badania mają charakter jakościowy (Flick 2010, 12-13, 40; Konecki 2000, 24-32). Problem badawczy dotyczy próby ustalenia czynników efektywności komunikacyjnej (tj. popularności odbiorczej, jak również sprzężenia zwrotnego w formie komentowania oraz lajkowania postów) przekazu audiowizualnego w serwisie YouTube, którego bohaterką na kanale *Food Around The World* z liczbą subskrybentów 1,42 mln jest Maria Dmitroniak, mieszkanka wsi Dzembronia w obwodzie iwanofrankowskim w Ukrainie. Celem badań dla rozstrzygnięcia postawionego problemu naukowego stała się recepcja przekazu wideo, który miał największą liczbę wyświetleń, tj. 14 595 889 do 9 października 2022 r. z liczbą komentarzy 11 028 do 12 lipca 2024 r. oraz liczbą lajków 166 000.

Podstawową hipotezą badawczą jest założenie, że przekazy filmowe z udziałem ukraińskiej góralki karpackiej spełniają komunikacyjną funkcję estetyczną i nabierają aksjologicznych cech przedmiotu estetycznego. Uzasadnienie tak sformułowanego twierdzenia osadza się na przekonaniu, że jeżeli dana treść staje się dla jakiegoś podmiotu (odbiorcy w procesie komunikowania medialnego a konkretnie artystycznego, audiowizualnego) tzw. przedmiotem estetycznym (czyli wywołuje przeżycie estetyczne), to efektem takiego wpływu jest doznawanie silnych emocji. Owe emocje sprawiają, że odbiorca treści nie zachowuje bierności, obojętności wobec tego rodzaju doznań i łatwiej reaguje oraz głębiej zapamiętuje źródło owych przeżyć. Ma to zarazem bezpośredni związek z poznawczo-aksjologicznym procesem wartościowania i oceniania estetycznego (Dziemidok 1992, 58-92; Gałecki 1962, 60-198; Gołaszewska 1986, 296-307; 1990b, 103-110; Krupiński 1990, 43-52; Morawski 1973, 28-67; Stępień 1986, 107-128).

W toku dokonywanych ustaleń zostały wykorzystane cztery metody badawcze: 1) metoda *desk research* (analiza piśmiennictwa naukowego dotyczącego tematyki opracowania); 2) analiza materiału badawczego danych zastanych, do czego jest

uprawniona „antropologia obrazu" (Ferenc | Olechnicki 2008, 13-14), tj. analiza przekazów audiowizualnych w serwisie YouTube składających się na playlistę poświęconą sprawom życia codziennego z dominantą kulinariów Marii Dmitroniak; 3) medioznawcza analiza treści przekazu audiowizualnego o największej liczbie odtworzeń przez użytkowników serwisu YouTube (ponad 14,5 mln) – według procedury metodologicznej rekomendowanej przez M. Lisowską-Magdziarz (2004; 2006), jak również M. Szpunar (2024, 4) analiza aksjologiczna treści wytypowanych 25 komentarzy osób oglądających ten przekaz wideo (w badaniu pominięto pozostałe komentarze z uwagi na ich epigoński charakter, powielający inwencję retoryczną tych chronologicznie pierwszych; zrezygnowano również z analizy komentarzy wyrażonych w językach o alfabetach odmiennych od łacińskiego z obawy o ewentualne nieścisłości translatorskie).

W procedurze analitycznej uwzględniono postulat metodologiczny, który wysunął niegdyś jeden z polskich pionierów badań nad YouTube, P. Szarek, aby przy badaniu zasobów tego serwisu kierować się najbardziej wymiernym kryterium, jakim jest wskaźnik oglądalności, czyli kryterium popularności, tzn. treści najczęściej oglądane (2008, 82-83).

W ujęciu tego badacza

> poważnym problemem są też ciągłe zmiany zachodzące na stronach YouTube. Płynność i ulotność zawartości serwisu to kolejne czynniki ograniczające precyzję analiz, zmuszające jednocześnie naukowców do wyjątkowej uwagi, systematyczności, a także elastyczności. Trudno bowiem wypracować jednakowy zestaw zaleceń metodologicznych dla wszystkich, którzy chcą badać zawartość YouTube. Dobór próby, klasyfikacja zebranego materiału, sposoby jego analizy – wszystko to uzależnione jest od stawianych sobie celów (Szarek 2008, 91).

Przyjęto aksjologiczną hipotezę, że w komunikacji przeciętnych użytkowników YouTube przejawia się archaiczna (antyczna) tendencja kalokagatii, tj. łączenia dobra z pięknem (etyki i estetyki). W ujęciach aksjologicznych (zarówno na gruncie etyki, jak i estetyki) przestrzega się metodologicznego wymogu rozdzielnego traktowania wartości etycznych i estetycznych (Gołaszewska 1994, 247; Starzyńska-Kościuszko 1999, 61-76). Dobro to przedmiot badań etyki, natomiast piękno jest przedmiotem badań estetyki (Borowski 1990, 132).

Kolejna hipoteza dotyczy tego, że komunikowane treści stanowią podstawę (impuls, bodziec) dla przeżyć estetycznych (Borowski 1990, 133-134; Pisarek 2007, 35).

Respektowany jest metodologiczny wymóg, ażeby „wszelkie wysokie, krystaliczne wartości" (w tym również wartości estetyczne) traktować z należytą powagą i z pełną koncentracją uwagi recepcyjnej (Gołaszewska 1990b, 110).

Podczas analizy wartości, przejawiających się w recepcji treści wideo, wykorzystana została typologia wartości, którą w polskiej aksjologii opracowała M. Gołaszewska (1990a). Postawiono dwa podstawowe pytania badawcze:

- Jaką aksjosferę konstytuuje sieciowa recepcja filmu o Marii Dmitroniak?
- Czy w recepcji ujawnią się jedynie współczesne postawy merkantylno-konsumpcjonistyczne z wartościami witalnymi i hedonistycznymi, czy może również objawi się tendencja ideowo-kreacyjna z wartościami kulturowymi (np. religijnymi), wartościami życia intelektualnego, ideologicznego, duchowego etc.?

3. Analiza aksjologiczna recepcji filmu o Marii Dmitroniak w serwisie YouTube

Poniżej cytuje się 25 reprezentatywnych wypowiedzi osób komentujących przekaz wideo pt. *THE WOMAN LIVES ALONE IN THE MOUNTAINS (KOBIETA MIESZKA SAMA W GÓRACH. Gotowanie tradycyjnej ukraińskiej kolacji*), dostępny pod adresem: <https://www.youtube.com/watch?v=z77Y8Vj80HI>. Podaje się także liczbę lajków internautów zainteresowanych danym komentarzem. Liczby te odzwierciedlają skalę utożsamiania się społeczności YouTube z komunikacyjną aksjosferą. Zachowana została oryginalna pisownia i interpunkcja. W cytowanych komentarzach pominięto emotikony.

(1) @casmirdb5357 – 25 lajków
This is a great video! So calming… I'd love to watch more episodes about this lady, please. She's very special

Wypowiedź świadczy o intensywnym przeżyciu estetycznym. Wartościowanie osoby komentującej dotyczy jakości aksjologicznie doniosłych i odnosi się zarówno do wideo, jak i występującej w nim kobiety. Oceniający epitet „This is a great video!" odpowiada estetycznej wartości „ładności" (na temat rozróżnienia piękna i ładności – zob. Gołaszewska 1990 a, 176-189) – dającej zadowolenie, odczucie tego, że coś się podoba. Przejawia się następnie wartość jako odpowiedź na psychiczną potrzebę terapeutyczną (uspokojenia, ukojenia): „So calming…". Kolejny fragment komentarza to prośba o więcej odcinków do obejrzenia: „I'd love to watch more episodes about this lady, please". W zdaniu kończącym komentarz występuje wartość antropologiczna, osobowościowa. Wartościowana jest bohaterka filmu jako osoba bardzo wyjątkowa. Epitet „She's very special" zdaje się odnosić nie do wartości estetycznej kobiety, lecz raczej do jej wartości etycznej jako osoby uznawanej za ważną, zacną, znaczącą, niezwykłą itp. Ponadto epitet rozpoczynający komentarz może również wskazywać na wartość artystyczną filmu. Słowa „Świetne wideo"

zawierają ocenę wytworu artystycznego, któremu przypisuje się takie wartości artystyczne, jak: mistrzostwo wykonania (doskonałość, perfekcyjność), oryginalna inwencja twórcza (nowatorstwo w zakresie idei ogólnych lub wykonania), stosowność (adekwatność środków wyrazu artystycznego do przyjętej konwencji stylistycznej).

(2) @DayDreamer-bm6vo – 438 lajków
My parents were Ukrainian and I was brought up with food that Maria is cooking, so delicious, all the ingredients I can see is exactly how mum would have made these meals. With technology as it is now, I wish mum was here to see how the internet could have transported her back to her country and the area where she lived and where Maria lives, it would have been such a joy for her.

Przedmiot estetyczny wywołał w odbiorcy: nostalgiczne doznanie tęsknoty za rajem utraconym – Ukrainą, krajem pochodzenia rodziców; uczucie tęsknoty za matką i przyrządzanymi przez nią ukraińskimi potrawami; nostalgiczne marzenie o tym, że percepcyjne przeniesienie się matki do miejsca, w którym żyje Maria, mogłoby stać się bodźcem do odczucia przyjemności, radości, zadowolenia itp. Komentarz jest nośnikiem wartości relacyjnej (identyfikacyjnej, partycypacyjnej). Przejawia się w nim wartość jako idea o doniosłym znaczeniu w antroposferze – włączenia w kulturowo rozumianą kategorię „My", w aspekcie poczucia wspólnotowości narodowej z Marią.

(3) @noramontejano1049 – 7 lajków
Loved watching this video, it's such a blessing to see how this young woman lives by herself and has all this energy to make homemade cheese, God bless her and keep her safe.

Osoba komentująca odbiera treści jako przedmiot estetyczny, do którego ma silny stosunek emocjonalny, skonstatowany uwielbieniem. Recepcja filmów zawiera wartość w postaci doniosłej idei ogólnej o doniosłym znaczeniu, tj. Boga przejawiającego się jako wartość kulturowa, transcendentna, duchowa, religijna – wartość Dobra Najwyższego. Percepcja przekazów o życiu Ukrainki odczuwana jest w kategorii religijno-mistycznej jako błogosławieństwo. Recepcja dotyczy również wartości witalnych: życia Marii, jej energii, a także wartości użytkowej, czyli samodzielnego, własnoręcznego wyrobu domowego sera. W końcowym błogosławieństwie pod adresem Marii Bóg funkcjonuje jako wartość siły duchowej, mającej bezpośredni wpływ na antroposferę, jak również sprawczość zdarzeń cudownych, nadprzyrodzonych, zapewniających pomyślność i bezpieczeństwo.

(4) @user-dm8fb2bq9p – 4 lajki
My grandparents were from Western Ukraine. I follow this young woman's videos. Despite her hard work, it is calming. Her home and surroundings are beautiful.

Komentarz utrzymany w tonacji retorycznej podobnej do wypowiedzi (2). Recepcja treści odnosi się do wartości pamięci o ukraińskich przodkach. Uwaga zostaje zwrócona na wartość witalną młodości kobiety oraz wartość etyczną ciężkiej pracy bohaterki filmowej. Przekazy wideo spełniają funkcję przedmiotu estetycznego w dwóch wymiarach: oddziaływania terapeutycznego (uspokajającego), doświadczania estetycznej wartości piękna świata przedstawionego. Recepcja ta koresponduje z konstatacją wybitnej polskiej badaczki wartości:

> Zachodzi pytanie o genezę wartości estetycznych, a szerzej, o genezę sztuki. […] Można sprowadzić […] sztukę do wartości witalnych – skoro sztuka miałaby zapewnić zdrowie psychiczne, jako że nuda prowadzi do psychicznych dewiacji. Istnieje jednak bardziej przekonywająca teza głosząca, iż sztuka jest rezultatem naturalnego kalo tropizmu: człowiek ma wrodzoną wrażliwość na piękno, w sposób instynktowny podąża za tym, co mu się podoba w przyrodzie, a na zasadzie wyspecjalizowania wartości artystycznych człowiek tworzy dzieła sztuki (Gołaszewska 1994, 52).

(5) @laurelarmstrong4535 – 245 lajków
Such a beautiful area and an adorable house. I'm so glad to see pictures of rural Ukraine and its beauty instead of the tragedy that is going on elsewhere in the country. I hope she can stay safe.

Recepcja charakteryzuje się doznawaniem estetycznej wartości piękna rustykalnego świata przedstawionego w oglądanym przekazie wideo, przeciwstawionej mentalnie wartości estetycznej tragizmu, związanego z wojenną sytuacją Ukrainy. Ponadto komentarz zawiera nawiązania do wartości nadziei i bezpieczeństwa, odnoszących się do Marii w kategoriach życzeniowo-powinnościowych. Występuje zatem wartościowanie ze względu na to, co być powinno; ze względu na istotę ludzkich dążeń.

(6) @sonaaliyeva2996 – 73 lajki
Умничка, аккуратная, умелая, ловкая, мастерица на все руки, симпатичная, хозяюшка… Вот это да…

W recepcji przejawia się wartość antropologiczna osoby. Komentarz zawiera oceny Marii w kategoriach wartości: estetycznych (schludna, zgrabna), epistemologicznych (inteligentna), etycznych (sympatyczna), utylitarnych w aspekcie pracowitości, gospodarności (zręczna, specjalistka od wszystkiego, gospodyni domowa).

(7) @JohannesJunkJournalLife – 92 lajki
This is so interesting. I wish there were captions so we could learn more about the history and culture of these beautiful people in these videos.

Recepcja odnosi się do wartości kulturowych (historii i kultury). Komentarz zawiera wartościującą ocenę treści w kategorii poznawczej: „This is so interesting". Wyraża

również potrzebę zdobycia dodatkowej wiedzy o filmowanych osobach. Ludzie są postrzegani w aspekcie estetycznej wartości piękna.

(8) @georgiaruggiero3793 – 6 lajków
All of these videos of these amazing women bring me so much joy and peace. I look so forward to watching them every evening before bed. Thank you and God bless you. Washington DC USA

Kolejny przejaw terapeutycznej recepcji przekazów oglądanych regularnie, każdego wieczoru, przed snem. Osoba komentująca doświadcza hedonistycznych wartości przyjemnościowych: radości i spokoju. W komentarzu dostrzegamy obecność kulturowej wartości religijnej, Dobra Najwyższego, błogosławieństwa Bożego, przejawiającego się w wymiarze ludzkich dążeń, celu eschatologicznego.

(9) @kmommy78 – 264 lajki
I couldn't stop watching, I'm just in awe of her whole process from start to finish. Then to top it off such beautiful scenery to wake up too. To see all the beautiful greenery, mountains, the water flowing nearby and being able to pick fresh berries and mint from the earth it's so rare nowadays. She's so neat and organized with everything, thanks for sharing.

Recepcja zdominowana jest odczuciami estetycznej wartości piękna – filmowanej natury z takimi jej estetycznymi elementami, jak: zielona górska sceneria, płynąca woda, jagody, mięta. Dostrzeżone artefakty przyrody nabierają wartości w sensie tego, co cenne, liczące się tym bardziej, że współcześnie stanowi rzadkość. Z kolei Maria jest wartościowana estetycznie: „She's so neat", jak również etyczno-utylitarnie: „organized with everything".

(10) @cristinabriseno184 – 56 lajków
God bless this lady and keep her safe. Beautiful all: environment, house, life style, and the lady herself.

Przykład aksjologicznej kondensacji recepcji: kulturowo-religijnej wartości Bożego błogosławieństwa towarzyszy doznawanie wszechobecności estetycznej wartości piękna – w otoczeniu, w domu, w stylu życia Marii, a także w niej samej.

(11) @lisiusabok4534 – 37 lajków
I love to listen to her clincking sound of utensils and nature around her. It shows how vivid is her life must be – the sound of strength, joys and thankfulness in her simple life.

Recepcja estetycznej wartości prozaiczności świata przedstawionego. Prozaiczność (oddanie szczegółów potoczności, codzienności, zwykłości) jest oceniana

pozytywnie w takich elementach, jak: odgłosy czynności kulinarnych, dźwięki otaczającej przyrody. Uwaga odbiorcza skupiona jest na wartości witalnej Marii z takimi atrybutami, jak: siła, żywotność. Waloryzowane jest proste życie filmowanej Ukrainki. Ponadto występuje wartość doznaniowo-hedonistyczna radości, jak również wartość relacyjno-etyczna wdzięczności.

(12) @AnaClaudia-gr3qk – 47 lajków
Parece um sonho. Calma é tranquilidade é muita paz. Amo seus vídeos. Lugar lindo à natureza pura e singular.

Recepcja sprowadza się do dodatniego wartościowania oglądanych treści w kategoriach onirycznych. Wartościowanie łączy się z silnym doznaniem emocjonalnym – uwielbieniem. Cisza (brak dialogów i muzyki) zostaje uznana za ekwiwalent wartości spokoju. Doznanie estetycznej wartości piękna wynika z odbioru przyrody postrzeganej oceniająco w kategoriach czystości i niepowtarzalności.

(13) @user-jb3pb7mt2t – 112 lajków
Самая классная и лучшая блогерша, это Мария! Это просто Святая Дева Мария! Остальные блогерши, только и умеют свои силиконовые рожи показывать, даже кашу не умеют варить! Случайно попала на этот канал, я с Нальчика! Большое спасибо за такой интересный канал, прям душа отдыхает.

Recepcja dotyczy perswazyjno-emocjonalnego (poprzez użycie form superlatywu: „Самая классная и лучшая" i wykrzyknika) oraz wartościującego charakteryzowania Marii w aspektach: antropologicznym – jako osoby cechującej się jakością aksjologicznie doniosłą („Самая классная"); etycznym i wizerunkowo-medialnym („лучшая блогерша, это Мария!"), a nawet religijnym („Это просто Святая Дева Мария!"). Jest to zarazem kolejny przykład terapeutyczno-relaksacyjnego odbioru treści, które stają się *sui generis* balsamem dla duszy („прям душа отдыхает").

(14) @user-zj4pz9zi1g – 36 lajków
Ваше место жительство, это рай на земле, а Вам уважение за Ваши поучительные рецепты, как много мы не знали и не умеем. Спасибо!

Miejsce, w którym żyje Maria, nabiera w recepcji świata przedstawionego archetypowego charakteru szczęśliwej, rajskiej krainy („Ваше место жительство, это рай на земле"). Przepisy kulinarne Ukrainki i demonstracje wykonania potraw są oceniane jako wartość poznawcza („поучительные рецепты, как много мы не знали и не умеем"). Oglądanie Ukrainki inspiruje do zamanifestowania relacyjno-etycznej wartości szacunku („а Вам уважение") i wdzięczności, zwerbalizowanej formułą podziękowania („Спасибо!").

(15) @aya-lg4ph – 69 lajków
Какая приятная женщина!!! чистенькая, работящая, аккуратная. везде у нее порядок!! какие шедевры она готовит!! восхищаюсь ей!! а природа какая замечательная!! для меня эти видео антистресс перед сном!!! спасибо!!!

Przykład recepcji wartościującej o wysokim stopniu ekspresyjności, przejawiającej się hiperredundancją wykrzykników i epitetów, co dowodzi tego, że treści wywołały znaczne pobudzenie emocjonalne i silne doznania aksjologiczne. Przejawiają się w tym komentarzu wartości antropologiczne w ocenianiu Marii jako kobiety: miłej (wartość relacyjno-etyczna), czyściutkiej, schludnej (wartości estetyczne), utrzymującej wszędzie porządek, przygotowującej arcydzieła (wartości czynownicze – w typologii Lecha Ostasza 2009, 57-80).

Maria wyzwala relacyjno-etyczne wartości dialogiczne: podziwu („восхищаюсь ей!!"), wdzięczności („спасибо!!!). Jest to kolejna recepcja świadcząca o tym, że treści są odbierane w funkcji terapeutyczno-relaksacyjnej („для меня эти видео антистресс перед сном!!!").

(16) @Jonsmama1 – 48 lajków
It's such a blessing that you share this with the world. You make enough food for a huge family and you live alone? What do you do with all that wonderful food. I wish I could taste it. It looks so yummy! Whoever is filming you is eating well.

Kolejna recepcja świadcząca o tym, że oglądanie przekazu o życiu Ukrainki w karpackiej wsi wywołuje odczuwanie błogosławieństwa. Przeżycie estetyczne skutkuje doświadczaniem wartości transcendentnej tożsamej z kulturowym przekonaniem o funkcjonowaniu siły nadprzyrodzonej mającej pozytywny wpływ na ludzkie życie.

(17) @Niki-xr6cw – 54 lajki
Such a beautiful home and setting, I truly hope she is safe and well and left in peace with traditional ways.

Recepcja nasycona aksjologicznie takimi wartościami, jak: wartości estetyczne – odczucie piękna domu i otoczenia; wartości tego, co być powinno; jakości aksjologicznie doniosłe – nadzieja, spokój; wartość kulturowa – tradycja; wartość witalna – zdrowie.

(18) @rubeniamalone3810 – 414 lajków
Greeting from USA. The area is so beautiful, I don't think she is affected by the war. God bless her and protect her and all Ukraine people.

Komentarz zawiera retoryczną figurę kontrastowego przeciwstawienia estetycznej wartości piękna karpackiej okolicy z antywartością wojny. Recepcja treści filmowych

świadczy o wywoływaniu przez przedmiot estetyczny również wartościowania pozaestetycznego, związanego z religijną wartością Dobra Najwyższego, które dzięki mocy komunikacji performatywnej (tj. sprawczej funkcji języka, funkcji magicznej) może skutkować błogosławieństwem Boga nie tylko dla Marii, lecz także nawet wszystkich mieszkańców dotkniętej wojną Ukrainy.

(19) @KTR-sh1wf – 10 lajków
Смотришь и радуешься чистоте этой женщины, душевной, человеческой. Все она умеет, все в руках удается легко и просто. Смотреть за работой так приятно, что глаз не отвезти. Дай Бог здоровья, сил и благополучия Марии! Это радость знать таких людей и почет.

Recepcja zogniskowana początkowo na hedonistycznych wartościach doznawania radości i przyjemności z obserwacji pracy karpackiej Ukrainki, jej sprawności manualnej. Następnie zostaje przypisana kobiecie wartość czystości (duchowej i ludzkiej). Maria jest wartościowana antropologicznie i metafizycznie. Wrażenia estetyczne i odczucia etyczne inspirują osobę komentującą do wyrażenia formuły błogosławieństwa pod adresem bohaterki filmu. Przejawia się tym samym wartość transcendentna – idea Najwyższego Dobra, które mocą nadprzyrodzoną ma zesłać na Marię wartości zdrowia, siły i pomyślności. Wypowiedź kończąca komentarz zawiera odwołanie do jakości aksjologicznie doniosłych: radości, zaszczytu.

(20) @lyubovn2008 – 30 lajków
Яка вправна хазяєчка, наша українська споконвічна трудівниця! Миру ВАМ. Торонто.

Recepcja zawierająca odniesienia do wartości czynowniczych (gospodarności, zręczności, pracowitości), wartości kulturowej (ukraińskiej tradycji), wartości etycznej (pokoju).

(21) @victoriasairitupac36219 – 92 lajki
mujer luchadora y valiente para todos que la vemos vivir en ese hermoso paraje, un paraíso de verdad que Dios la cuide y proteja.

Percepcja filmu inspiruje osobę komentującą do konstatowania wartości etycznych (cnót) Marii, tj. dzielności i odwagi, jak również wartości estetycznej pięknego miejsca, prawdziwego raju. Recepcja filmu o karpackiej codzienności Ukrainki wskazuje również na pobudzenie aksjologiczne czynnikiem Bożej Opatrzności, od której istota ludzka oczekuje transcendentnej interwencji w zakresie zaspokojenia potrzeb atencji, opieki, ochrony.

(22) @user-bc8vw4jh2h – 37 lajków
Яка гарна господиня)! Незважаючи на те, що живе в селі, ручки-доглянуті, обличчя- біленьке, вуста-соковиті, чорні брови! І як же тяжко в тому селі жити, поки вареників зварила, то і день минув, а скільки ж іще окрім варіння їжі там роботи!!! Страшенно тяжка праця в селі! Молю Всесвіт, щоб цій господині здов'я на вік!!!

Oprócz odniesień do kobiecych wartości estetycznych Marii Dmitroniuk (manifestowanych epitetami „piękna gospodyni", „dłonie zadbane", „twarz biała", „usta soczyste", „brwi czarne") komentarz zawiera wartościującą ocenę pracy: „Strasznie ciężka praca na wsi!". Ponadto ta recepcja przekazu wideo charakteryzuje się nagromadzeniem jakości aksjologicznie doniosłych: doznawaniem wartości religijnych, aksjologicznym przekonaniem o eschatologii życia doczesnego, doświadczaniem modlitewnego obcowania z Ideą Najwyższego, wobec której wszystko nabiera wartości nadziei w Opatrzność, wartości wiarygodności transcendentnej w moc Wszechmogącego, w potęgę, aby obdarować adresatkę Marię wartością dożywotniego zdrowia.

(23) @user-cy7jb1up5x – 27 lajków
Ну, какая же, там, красота! Я живу на Урале, у нас, тоже очень красиво – и горы, и реки, но климат посуровее, не, так всё растет, как у вас, там. Спаси и сохрани вас, дай бог здоровья!

Recepcja charakteryzuje się odniesieniami do wartości najwyższej – idei Boga, bytu transcendentnego, którego atrybutem jest zapewnianie człowiekowi innych wartości, będących odpowiedziami na potrzeby przetrwania, zdrowego i bezpiecznego bytowania oraz pośmiertnego zbawienia.

(24) @kilona64 – 413 lajków
Вот так нам всем надо жить! В мире с собой, в мире с природой! Столько любви и покоя во всех ее движениях!

Komentarz zawiera odwołanie do wartości jako tego, co być powinno: „Вот так нам всем надо жить!". Powinnościowa formuła perswazyjna dotyczy trzech zakresów etycznej wartości pokoju: a) pokoju z samym sobą (w sensie spokoju wewnętrznego, higieny psychicznej, harmonii duchowej); b) pokoju na świecie (pokojowego współistnienia międzynarodowego); c) pokoju z przyrodą (stylu życia w harmonii z przyrodą). Dla osoby komentującej Maria Dmitroniak podczas wypełniania codziennych obowiązków jest uosobieniem wartości miłości i pokoju.

(25) @kags5779 – 177 lajków
Ukraine is such a beautiful country. I can't believe she wakes up to such beautiful scenery. And her cooking and process is out of this world. Just wish her a beautiful long life and freedom and peace for her country. Love and respect from Mombasa, Kenya.

Recepcja łącząca odczucia wartości estetycznej piękna (Ukrainy, scenerii, życia), wartości etycznych (wolności, pokoju dla Ukrainy), wartości witalnej (długiego życia), a także etycznych wartości relacyjnych (miłości, szacunku).

4. Wnioski

Estetycznie urokliwa, autentyczna sceneria rustykalna w ukraińskich Karpatach, a przede wszystkim ujmująca skromnością, pracowitością i sprawnością działania Ukrainka – stały się źródłem sukcesu komunikacyjnego w serwisie YouTube. Analiza recepcji najbardziej popularnego przekazu wideo z kanału *Food Around The World* w YouTube pozwala skonstatować, że użytkownicy tego serwisu prezentują postawę afirmującą życie powszednie. Świadczy to o kształtowaniu się w YouTube nowej aksjosfery, którą konstytuuje rejestrowana audiowizualnie „antropologia codzienności". Dokonuje się zatem kulturowa zmiana w zakresie odchodzenia od stereotypowo negatywnego oceniania potoczności. W XX-wiecznej estetyce życie codzienne było wartościowane negatywnie. Pospolitość uchodziła za nieatrakcyjną w przeciwieństwie do niezwykłości, wzniosłości. Powszedniość utożsamiano na ogół z prozaicznością, trywialnością, banalnością a nawet z nudą (Gołaszewska 1994, 261).

Potwierdza się słuszność aksjologicznej tezy o kulturze jako kulcie wartości (Tyszka 1993, 95). Recepcja treści wideo przez użytkowników YouTube dowodzi tego, że myślenie wartościami determinuje komunikowanie, inicjując aksjologiczną aktywność nadawczą internautów.

Audiowizualne treści o Marii Dmitroniak nabierają w YouTube charakteru tekstu kultury (Toporow 1983, 227-284; Żółkiewski 1988): stając się nośnikami idei, jakości aksjologicznie doniosłych dla wielomilionowego i wielokulturowego grona użytkowników serwisu, oddziałując silnie na emocje i przeżycia estetyczne odbiorców, nabierając statusu doniosłości dla środowiska internautów.

Analiza recepcji pozwala ujawnić dwojakie wartościotwórcze reakcje internautów na odbierane treści: estetyczne oraz etyczne. Istotną rolę w komentarzach odbiorców zajęła wartość religijna – idea Dobra Najwyższego, transcendentnego podmiotu z boskim atrybutem obdarowywania człowieka błogosławieństwem.

Obecność wartości sakralnych w komentarzach internautów dowodzi słuszności tezy M. Łabaszczuka (2007, 16), według którego wartość jest regulatorem potencjału

antropologicznego, imperatywem duchowo-komunikacyjnych aktywności podmiotu, a także wyrazem funkcji kulturowej. W komentarzach zawierających formuły błogosławieństw przejawia się performatywna funkcja komunikowania. Poprzez ten rodzaj ekspresji perswazyjnej realizuje się magiczną funkcję języka. W ten pragmatyczny sposób w akcie mowy nadawca włącza adresata do współuczestnictwa w sferze sacrum. Sprawcza funkcja komunikowania ma zapewnić sprowadzenie z wymiaru transcendentnego określonych wartości do antroposfery, na adresata danego błogosławieństwa. Sieciowa recepcja filmu o ukraińskiej góralce potwierdza dotychczasowe ustalenia etnolingwistyczne i kulturoznawcze w tym zakresie (Domagała 2012, 110-120; Sieradzan 2006, 13-35; Strzelecki 2015, 90-100).

W rezultacie dokonanej analizy recepcji filmu o Marii Dmitroniak można potwierdzić słuszność konstatacji Kiklewicza: oddziaływanie estetyczne opiera się na skojarzeniach odbieranych treści (tematów, motywów etc.) z doznawaniem estetycznej wartości piękna (2023, 250).

Z uwagi na typową dla pewnych tekstów artystycznych treść o tematyce środowiska naturalnego, pejzaży, rustykalnego górskiego krajobrazu (Kiklewicz 2023, 251) – przekaz audiowizualny w YouTube o miejscu życia ukraińskiej góralki nabiera cech „tekstu atrakcyjnego" o charakterystyce emotywno-semantycznej wywołującej w recepcji estetyczne odczucie piękna. Kategoria malowniczości świata przedstawionego w przekazie artystycznym sprzyja potęgowaniu efektu estetycznego w recepcji danego komunikatu (Kiklewicz 2023, 281). Aksjosfera obecna w recepcji komentatorów z YouTube pozwala potwierdzić kolejną, istotną prawidłowość estetyczno-pragmatyczną, wskazaną przez Kiklewicza. Teksty artystyczne spełniają szereg funkcji: komunikacyjno-ekspresyjną, estetyczną, poznawczą, terapeutyczną, hedonistyczną, ideologiczną, magiczną, wychowawczą, społeczno-integracyjną, kompensacyjną, tzn. dającą odczucie dobrostanu (2023, 315-318). Tezę tę potwierdzają wszystkie cytowane wcześniej komentarze użytkowników serwisu.

W świetle analizowanych wypowiedzi internautów można również uznać trafność twierdzenia, że estetyczna interpretacja doświadczanej rzeczywistości skutkuje w wymiarze pragmatycznym komunikacją perswazyjną w funkcji sprawczej, np. w aspekcie magicznej funkcji języka przejawiającej się w formułach błogosławieństw. Przykładem są cytowane komentarze internautów: 3, 8, 10, 16, 18, 19, 21, 22, 23.

Audiowizualny przekaz o Marii Dmitroniak potwierdza słuszność konstatacji Kiklewicza o korelacji pomiędzy percepcją wzrokowo-słuchową treści artystycznych a wartościowaniem estetycznym (2023, 253). Trafne okazuje się stwierdzenie, że znaczenia narracji artystycznej nabierają nacechowania estetycznego (Kiklewicz 2023, 255). Jako przykłady występowania tego zjawiska aksjologicznego mogą posłużyć komentarze: 10, 15, 17.

Refleksje użytkowników kanału *Food Around The World* w YouTube odzwierciedlają rozmaitość potrzeb komunikacyjnych oraz różnorodność doświadczanych wartości w odpowiedzi na osobiste potrzeby i preferencje aksjologiczne. Przyjemność, doznawana przez uczestników komunikacji artystycznej, przyczynia się do aktywizacji zróżnicowanych typów wartościowania.

Na podstawie aksjologicznej analizy komentarzy internautów na temat wideo, dokumentującego życie ukraińskiej góralki Marii Dmitroniak, nie potwierdza się radykalnej tezy jakoby

> cyfrowe technologie obrazowania w połączeniu z siecią spowodowały wielowymiarowe wyzwolenie się obrazów spod kontroli społecznej […] oraz spod władzy tradycyjnych wartości moralnych i estetycznych (Ferenc | Olechnicki 2008, 10-11).

Globalna, kilkunastomilionowa, wielokulturowa recepcja kanału *Food Around The World* w serwisie YouTube dowodzi jednoznacznie, że w określonych środowiskach nadal istnieje silne zapotrzebowanie aksjologiczne na tradycyjne wartości etyczne i estetyczne w komunikacji online.

Recepcja treści dotyczących Ukrainki z Karpat nie potwierdza panowania indyferentyzmu w mediasferze YouTube, czyli obojętności aksjologicznej dosyć powszechnie przypisywanej obecnej, postmodernistycznej epoce uchodzącej za nihilistyczną.

Bibliografia

Borowski, H. (1990), Zarys etyki. Lublin.

Domagała, A. (2012), Problematyka aktu błogosławieństwa w językoznawstwie i etnolingwistyce, [w:] Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne 45 (1), 110-120.

Domurat, A. (2009), Identyfikacja wartości osobistych w badaniach psychologicznych. Wartości jako cele działań i wyborów. Warszawa.

Dziemidok, B. (1992), Sztuka, wartości, emocje. Warszawa.

Ferenc, T. | Olechnicki, K. (2008), Dlaczego warto badać obrazy w sieci?, [w:] Ferenc, T. | Olechnicki, K. (red. nauk.), Obrazy w sieci. Socjologia i antropologia ikonosfery Internetu. Toruń, 7-15.

Flick, U. (2010), Projektowanie badania jakościowego. Warszawa.

Gałecki, J. (1962), Problematyka estetyki. Przedmiot i metoda. Kraków.

Gołaszewska, M. (1986), Zarys estetyki. Problematyka, metody, teorie. Warszawa.

Gołaszewska, M. (1990 a), Istota i istnienie wartości. Studium o wartościach estetycznych na tle sytuacji aksjologicznej. Warszawa.

Gołaszewska, M. (1990 b), Estetyka sztuki rozrywkowej, [w:] Gołaszewska, M. (red.), Nauka o pięknie. Rozprawy z pogranicza estetyki, aksjologii ogólnej i antropologii filozoficznej. Kraków | Lublin, 101-112.

Gołaszewska, M. (1994), Fascynacja złem. Eseje z teorii wartości. Warszawa | Kraków.

Kamiński, S. (1989), Jak filozofować? Lublin.

Kiklewicz, A. (2023), Estetyka a pragmatyka. Estetyczne akty mowy. Olsztyn.

Konecki, K. (2000), Studia z metodologii badań jakościowych. Teoria ugruntowana. Warszawa.

Krupiński, J. (1990), Doświadczenie estetyczne – wartościowanie – wartości, [w:] Gołaszewska, M. (red.), Nauka o pięknie. Rozprawy z pogranicza estetyki, aksjologii ogólnej i antropologii filozoficznej. Kraków | Lublin, 43-52.
Krzeszowski, T. P. (1999), Aksjologiczne aspekty semantyki językoznawczej. Toruń.
Laskowska, E. (1992), Wartościowanie w języku potocznym. Bydgoszcz.
Leszczak, O. (2002), Metodologiczne zasady wartościowania i wartość jako koncept metodologiczny, [w:] Kasperski, E. | Ulica, D. (red.), Dialog. Komparatystyka. Literatura. Warszawa, 118-141.
Lisowska-Magdziarz, M. (2004), Analiza zawartości mediów. Kraków.
Lisowska-Magdziarz, M. (2006), Analiza tekstu w dyskursie medialnym. Kraków.
Łabaszczuk, M. (2007), Językowe środki wyrażania wartości (podstawy metodologiczne), [w:] Oskiera, A. (red.), Antynomie wartości. Problematyka aksjologiczna w językoznawstwie. Łódź, 9-18.
Morawski, S. (1973), O przedmiocie i metodzie estetyki. Warszawa.
Ostasz, L. (2009), Czym są wartości? Zarys aksjologii. Olsztyn.
Pisarek, W. (2007), O mediach i języku. Kraków.
Puzynina, J. (1992), Język wartości. Warszawa.
Puzynina, J. (2013), Wartości i wartościowanie w perspektywie językoznawstwa. Kraków.
Sieradzan, J. (2006), »Sacrum« i »profanum« czy »sacrofanum«? Przemiany w rozumieniu »sacrum« we współczesnym świecie, [w:] Lud 90, 13-35.
Schwartz, S. H. | Bilky, W. (1987), Toward a universal psychological structure of human values, [in:] Journal of Personality and Social Psychology 53, 550-562.
Schwartz, S. H. (1992), Universals in the content of values: Theoretical advances and empirical test in 20 countries, [in:] Advances In Experimental Social Psychology 25, 1-65.
Starzyńska-Kościuszko, E. (1999), Wprowadzenie do filozofii. Filozoficzne koncepcje człowieka. Warszawa.
Starzyńska-Kościuszko, E. (2003), Aksjologia, [w:] Opara, S. | Kucner, A. | Zielewska, B. (red.), Podstawy filozofii. Olsztyn.
Stępień, A. B. (1986), Propedeutyka estetyki. Lublin.
Strzelecki, R. (2015), Sacrum w kulturze współczesnej, [w:] Matusiak-Kempa, I. | Naruszewicz-Duchlińska, A. (red.), Idee i wartości w języku i kulturze. Olsztyn, 90-100.
Szpunar, M. (2024), Analiza zawartości a analiza treści jako metody badawcze, [w:] silo.tips, https://silo.tips/download/analiza-zawartoci-a-analiza-treci-jako-metody-badawcze-mgr-magdalena-szpunar (accessed: 26.06.2024).
Toporov, V. N. (1983), Prastranstvo i tekst, [w:] Tekst: semantyka i struktura. Moskva, 227-284.
Tyszka, A. (1993), Kultura jest kultem wartości. Aksjologia społeczna – studia i szkice. Lublin.
Wojciszke, B. (1988), Wprowadzenie: wszechobecność wartościowania, [w:] Wojciszke, B. (red.), Studia nad procesami wartościowania, 1. Wrocław, 7-19.
Wrześniowska-Pietrzak, M. (2007), Wartościowanie jako oręż perswazji, [w:] Lissewski, P. (red.), Polityka i perswazja. Poznań, 48-59.
Żółkiewski, S. (1988), Teksty kultury. Warszawa.

Netografia

THE WOMAN LIVES ALONE IN THE MOUNTAINS (KOBIETA MIESZKA SAMA W GÓRACH. Gotowanie tradycyjnej ukraińskiej kolacji), [w:] https://www.youtube.com/watch?v=z77Y8Vj80HI (accessed: 13.07.2024).